

ACC. N:R M. 12601:1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne ..... Upptecknare: Bengt-Årns Persson, Dagsstans
Härad: Torna ..... Berättare: fru Kerstin Nilsson, Stävieby
Socken: Stävie ..... Berättarens yrke: .....
Uppteckningsår: 1952 ..... Född år 1870 i Stävie

När den nya tiden kom till bygden. s 1-8. LWF 73.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 12601: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden.

Ja, till stor del har vi våra föregångare att tacka för vad som en gång blivit, vad det nu är. Förr i tiden låg ju alla gårdarna i en klunga i Stävie by, men någon gång på 1700-talet bröt de första gårdarna ut. Det var tre stycken: nuvarande trädgårdsmästare Emil Larssons, Birger Perssons och Karl Anderssons, men de är ju nu restaurerade och delvis ombyggda, så att av det gamla finns inte mycket kvar

1.

-
Utflyttning. Den första gården, som blev utflyttad vid enskiftet i Stävie var nr. 11.

-
Min far hette Lars Jonsson, och vi bodde på nr. 1, Stävie (Emil Lars ställe).

-
Det hus, som jag nu bor i har en gång varit den gamla kyrkovaktmästarebostaden. I ena ändan bodde en tröskomakare, som hette Mårten. Nu är där smedja.

-
Folkskolan var det inte mycket med förr i tiden. Vi hade en folkskollärare som var på samma gång klockare och hade allt att bestyra, så undervisningen var dålig.

ACC. N:R M. 12601:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2.

Stå'n var inte så eftersträvad i forna tider som nu. Alla vill till stå'n nuförtiden. Det är ju finare arbete, mera tillgång till nöjen och mera fritid, medan lantbruket fordrar sin man både bittida och sent.

Nog förekom umgänge med stå'n, när bönderna körde dit med sina produkter, som herrskapsfolk ju alltid behövde. Förr beredde gårdarna sin mjölk, sålde smör, ost, ägg, höns, ty då fanns inga mejerier, charkuterier o.d.

När ångtröskan kom i bruk på 1870-talet tröskade lantmännen själva sin säd och hade daglönare till hjälp. Förut tröskades det med små tröskverk eller slaga - plejel, som det kallades. Då togs det i skäppa, som tröskmännen fick. Avlöningen var i natura som vid atat. Det var husmännen i byn, som gick och tröskade på gårdarna.

Det är bara ett tiotal år sedan anställningen på stat försvann. Den innebar ju, att de fick ut i mat, husrum, ved o.d. allt, vad de behövde, som betalning för sitt arbete.

Den första handelsboden lå på Ståvie ljung. Den siste ägaren hette Sven Jönsson. Det låg en vid vägen till Furulund, och den ägaren hette Anders Göransson. Han dog 1899 och då upphörde

ACC. N:R M. 12601:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

affären. På nr. 3 fanns en handlande, som hette Hans Isaksson. Affären upphörde vid Isakssons död. Så byggdes det ett nytt handels-
hus vid Stävie stn av en vid namn Bengtsson. Då hade nämligen järnvägen Malmö Billesholm kommit till. Det var 1885. Den förde med sig en ny tid för Stävie, varor och allt var ju lättare att få hem. I Furulund öppnades en affär för trävaror, som sen blev diverseaffär och nu är "Kooperativa". Den kallades försAr-
vids. Den började handla med specerier 1885, och den sköttes av en, som hette Elna Larsson.

3.

Byastämman hölls i gamla tider. Gille och ålderman finns inte mer, men byahandlingarna skall finnas kvar i byakistan, där även klubban och byahornet låg. Fru Å. minns, att hennes far varit ålderman, och hon har sett båda låda och horn. Hornet var ett gulbrunt kohorn. Byns gemensamma egendom var en malttorka på nr. 13 samt en brydestua på samma ställe. Där var dans och där hade man haft roligt många gånger. En åldermannaklubba hade man också.

När han kallade till byastämman stod han ute på backen och blåste i byahornet (som hade svart munstycke). Först blåste han en dag, då de skulle höra efter i gården, när det skulle vara. Vid ett tillfälle var det bara en åbo, som kom och hörde efter, och det var en, som var skyldig Mils Persson pengar. R. P. ...

För ett 30-40-tal år sedan, när föreningsrörelserna kommit till stånd, började också föreningar med jordbruksmaskiner. En ångtröska var ju för dyr för en lantbrukare att hålla, därför slog sig flera samman till föreningar.

4.

Jordbruksförbättringar är en följd av lantmannaskolor och upplysning, av möten och böcker

Vägarna är för det mesta i prima skick sen väggkassan övertog lagningen.

Posten skötes nu av en postman varje dag. Förr fick varje prenumerant hämta sin tidning själv.

Det sista skjutshället var i Kävlinge vid gästgivaregården.

Binäringar såsom hemslöjd och ändring av kläder är sorgligt nog i avtagande. Forna tiders kvinnor arbetade med allt, vad familjen behövde. De spann och vävde. Skräddaren sydde både till herrar och damer. Han gick från gård till gård och hade inte någon symaskin. Tråden spann av lin. Mycket fin var den, och den tvinnades sen och blev då stark.

Emigration. En tid skulle en del resa till Amerika och trodde sig där få skära guld med täljknivar. Men många fick slita ont.

ACC. N:R M. 12601:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En del kom igen med en sparad slant och vilar nu i fosterjorden.

Byggnadsfacket är inte alls sig likt. Det slogs lervälling på en timmerstomme, och så sattes takstol på, och så täcktes det med halm, som man tog upp från gårdens slagtröska. Sen målades huset och så var det färdigt. Små låga fönster och dito dörrar kunde vilken gubbe som helst med lite snickarehandlag göra. Det fanns inga byggmästare, inga ritningar och räkningar och därför ingen konkurrens. Man byggde med eget och byns folk. Efteråt hade man ett stiliggt byggnadsgille med stekta grisar, risgrynsgröt, brännvin och dans m.m.

Förr i tiden uppbar prästen som lön tionde av allt lantbrukaren hade, som var tionde ko, var tionde kalv, var tionde höna, var tionde kärve, var tionde gris m.m. Det var mycket besvärligt när man förr skulle springa och dra ut nekerna ur hovarna - var tionde, som prästen skulle ha.

Då hade Stävie en prost, som bodde o Lund, men som aldrig predikade utan höll pastor i båda församlingarna.

Julotta. Förr skulle alla ha var sin pråsa med till kyrkan, när de gick i julottan.

Julen 1855 skänkte prosten en ljuskrona till Stävie kyrka (den

5.

glaskrona, som finns där nu). Den skulle hämtas i Lund av sex drängar, som bar den ut till Stävie i en "agnekorg". På kvällen, när de skulle gå hem, blev det ett sådant oväder, att de inte hann fram till juldagsmorgonen. De hade gått vilse i snöstormen. I all hast gjordes en takkrona av ett gammalt rockahjul, vilket kläddes med grönt papper och gula stjärnor. Ljus. hållare gjorde man av ståltråd, och så fick den ersätta den vackra ljuskronan från Lund den juldagsmorgonen

Klockare. Här i Stävie fanns en klockare, som hette Wollin. Han var även skollärare. Han rymde sedan till Amerika.

Nils Persson på nr. 13 var ovän med många. En gång blev han ovän med prästen (Schultz), så att han aldrig mer gick i Stävie kyrka utan gick till Hög i stället, där han även gick nattvardsgång. Prästen ville emellertid alltid stå på god fot med sina församlingsbor och därför sökte han en gång förlika sig med N.P., men då han sträckte fram näven, så spottade N.P. i den. En gång hade N.P. lagt sig i försåt för prästen. Han gick till Hög, och då tänkte N.P., att när prästen kom tillbaka, när det blivit mörkt, så skulle han falla ner i en fallgrop, som N.P. grävt på stigen. Nu bar det sig emellertid inte bättre än att prästen fick skjuts från Hög stora vägen hem, och N.P. fick fylla igen sin grop utan att ha lyckats i sitt försåt.

ACC. N:R M. 12601:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ringning. Julafton ringde man kl. 3 e.m., sedan mellan kl. 18-19, och så ringde man för gröten kl. 10 på kvällen.

Sångförening fanns här en, som var så fin, att den var ute och sjöng i bygderna. När skolhuset byggdes skänkte prästen en bit jord till platsen. Vid invigningen sjöng sångföreningen.

Trued Trallare. Han var född på nr. 10 i Stävie, där hans far hade hela gården. Gården blev sedan skiftad i två delar. Trued blev till sist alldeles utfattig. Allt vad han sa var på rim. En gång stod han instämd till tinget i Dalby och svarade domaren:

När vi kom till Arendala,
då var vi förvalna.

En annan gång, då han druckit sprit sa han:

De va sött å gott
de smakte bra å vi tog många i ra'.

En gång kom han till en gård, där han inte blev så hjärtligt mottagen, och då han sa:

När jag hade grisa,
då kunde Jöns Månsson å jag spisa.

På gamla dar inropades trued på auktion för 30 riksdaler om året.

Hans son hette Ola Truedsson.

ACC. N:R M. 12601:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En gång hade Trued varit uppe på nr. 17, och där hade en gumma suttit och stickat. När Trued gick därifrån tog han nystat med sig, rullande det framför sig tills han kom fram till Trued Anderssons, där han lade det i porten. Gumman blev arg, när hon märkte skämtet, och många hade roligt, när de såg henne gå och nysta genom byn.

En gång sa Trued:

Jag är kagesäljare,
min bror är kalakväljare.
Min bror bor i Höör,
där blir han tills han dör,
sin kör di han här nör.

Trued Trallare ligger begravnen i N. Skrävlinge. Hans son Ola ligger begravnen i Stävie.

Prästgården köpt till Yllefabriken i fjol för 62000 kr. Nu öde

8.